
HANDLINGSPLAN MOT MOBBING

Lek og vennskap – hånd i hånd

Innholdsfortegnelse

1. Innledning	s. 2
2. Begrepsavklaringer	s. 3
3. Mål for arbeidet mot mobbing	s. 4
4. Forebyggende arbeid	s. 4
5. Foreldresamarbeid	s. 5
6. Når voksne mobber barn	s. 6
7. Tretrinnsmodell i arbeid mot mobbing	s. 7
8. Rutiner ved mistanke om mobbing	s. 8
9. Vedlegg	
9.1 Mal tiltaksplan	s. 9
9.2 Mal referat fra møte	s. 10
9.3 Sjekkliste 1	s. 11
Barnehagens oppvekstmiljø – voksnes forhold til barn	
9.4 Sjekkliste 2	s. 12
Barnehagens oppvekstmiljø – miljøet i barnehagen	
10. Litteraturliste	s. 13

1. Innledning

Nasjonale og internasjonale forskningsresultater, de senere årene, slår fast at det forekommer mobbing i barnehagen. Det presiseres at arbeidet mot mobbing derfor må starte tidlig, før skolealder og i barnehagen, i nært samarbeid med barnas hjem. De voksnes holdninger og handlinger står sentralt i arbeidet med å forebygge mobbing blant barnehagebarn.

Rammeplan for barnehager påpeker at barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette. (Rammeplan for barnehagen 2017).

I Sømna barnehage ønsker vi å bygge gode relasjoner med mennesker som er gode å være sammen med, enten du er liten eller stor, barn eller voksen. Vennskap er viktig for barn i alle aldre. For oss er det et mål at alle barn skal ha minst en venn, og en sentral oppgave er ikke bare å fremme vennskap, men å hjelpe barna å bygge gode relasjoner til hverandre (Årsplan 2019). I barnehagen jobber vi for å ha et bevisst forhold til vår rolle og vårt ansvar på dette området. Temaet er stadig tilbakevendende på avdeling- og personalmøter. Samarbeid og åpen dialog med foreldrene er også en viktig del av det forebyggende arbeidet mot utestenging og negativ utvikling i barnas forhold til hverandre. Vi har jobbet aktivt med tema vennskap i møter med barn, foreldre / foresatte og personale. Dette er gjort i barnesamtaler, på foreldremøter og i avdelings- og personalmøter og på planleggingsdager

De ansattes oppmerksomhet skal være rettet inn mot barnas lek og samspill for å sikre at ingen barn blir oversett i en hektisk hverdag. Holdninger som er fundamentert i at det ALLTID er de voksne som er den ansvarlige i relasjon til barn og alltid tar et skråblikk på eget ansvar for å tilrettelegge for en åpen og samarbeidende barnehagekultur skal være fremtredende. Vi vet at barn kommer til barnehagen med ulike forutsetninger. Barnehagens ansatte skal ha kunnskap om barns kognitive, sosiale og emosjonelle utvikling og de prosesser som fører til at mobbing kan skje.

Med en felles handlingsplan mot mobbing vil vi være bedre rustet i arbeidet med å forebygge, identifisere, avdekke og motvirke mobbing i alle våre avdelinger. Oppdager vi mobbing i våre barnehager skal vi være beredt til å handle raskt og sette inn tiltak umiddelbart. Dette skal alltid skje i nært samarbeid med foreldrene. Det er helt sentralt at foreldre og ansatte samtaler og samarbeider om hvordan barna på best mulig måte blir aktive deltagere i de tiltakene som iverksettes.

Barn kjenner og merker når gode holdninger og kunnskap formidles gjennom kjærlige, bevisste og anerkjennende handlinger.

På vegne av personalet i Sømna barnehage

13. oktober 2019

Ingunn Iversen
Styrer

2. Begrepsavklaring

Mobbing blir ulikt definert, men noen av trekkene i ulike definisjoner er at:

- Det dreier seg om negative, fysiske eller psykiske handlinger fra enkeltpersoner eller flere mot en annen.
- Det er ubalanse i maktforholdet slik at det er vanskelig å forsvare seg
- Handlingene har en viss hyppighet, og foregår over tid.
- Handlingene er planlagte eller ondsinnede.
- Ubalanse mellom den som mobber og den som mobbes

(Kilde: UDIR: Barns trivsel – voksnes ansvar)

I barnehagen kan mobbing arte seg som:

- Slåing, dytting og lugging
- Erting, bli ledd av, kalt dumme ting
- Ødelegger og gjemmer ting for hverandre
- Utestenging

(Kilde: FUB: Mobbing i barnehagen)

3. Mål for barnehagens arbeid mot mobbing

- Skape et barnehagemiljø med nulltoleranse mot mobbing både blant barn, ansatte og foreldre
- At alle barn skal oppleve å få hjelp og støtte så tidlig som mulig
- Ha fokus på lek og vennskap som forebygging og beskyttelse mot mobbing
- Øke ansattes kunnskap om forebygging og håndtering av mobbing
- Et godt og konstruktivt samarbeid med foreldre/foresatte

4. Å se og forebygge mobbing i barnehagen

Det er ikke alltid lett å oppdage mobbing i barnehagen. Først må det differensieres mellom vilkårlig erting og mobbing, etterpå må en ta det på alvor og erkjenne mobbing når det viser seg. Det er viktig å jobbe bevisst med observasjon i barnehagen for å kunne se mobbing. Ansatte skal se hvert barn som et individ med egne behov, og samtidig se på de sosiale systemene og dynamikken i barnegruppen.

For barn er venner og lek en forutsetning for å trives i barnehagen. Vennsksrelasjoner og lekekompetanse blir derfor fokusområder for barnehagens arbeid med forebygging av mobbing, samt iverksettelse av tiltak når mobbing observeres. Det er de voksnes ansvar å støtte barn i etablering av vennskap og i utvikling av lekekompetanse. I tillegg til vennskap har inkludering i lek en avgjørende rolle for barns opplevelse av tilhørighet. Det er viktig å være seg bevisst at barn er født

som kompetente mennesker, og det gode arbeidet med vennskap og lekekompetanse må begynne allerede på småbarnsavdelingen. I tillegg er det viktig å inkludere foreldrene, slik at barnet møter noe som er gjenkjennbart hjemme og i barnehagen. Inkluderingsarbeid er et felles ansvar for alle voksne i barnets liv.

Kjennetegn på god praksis:

- En god barnehagestart – bruke tid på tilvenning, rutiner og forutsigbarhet
- Gode overganger
- Aktiv holdning mot mobbing i hverdagen – aktive og tydelige ansatte som rollemodeller
- Systematisk arbeid med observasjon og refleksjon
- Anerkjennende væremåte – gode relasjoner. Personalet praktiserer anerkjennende kommunikasjon i arbeid med barn og i samarbeidet seg imellom
- Mobbing som tema i barnehagens møtevirksomhet, både med ansatte og foreldre
- Mobbing som tema i ledermøter og tverrfaglig samarbeid
- Gode rutiner for både daglig og systematisk observasjon, refleksjon og tilbakemeldinger
- Systematisk arbeid med sosial kompetanse og barns samspill
- Fokus på barnas medvirkning ved å ha vennskap, positivt samspill og mobbing som tema med barna
- Fokus på konfliktløsning
- Systematisk arbeid med språk og kommunikasjon
- Barnesamtaler
- Foreldresamtaler

5. Foreldresamarbeid

Barn har ulike handlingsmønstre for å fortelle om mobbing og mistrivsel i barnehagen. Noen barn blir stille og trekker seg tilbake, mens andre kan lage mye uro rundt seg. Når en ser disse signalene er det viktig å reagere og støtte opp om barnet. Når det skal gjøres konkrete tiltak er det viktig å ikke bli låst i en tanke om et offer og en mobber. Mobbing er ikke noe isolert mellom to personer, og en kan ikke tenke tiltak ut fra en slik tilnærming. Tiltak ved mobbing må inkludere hele eller flere sosiale systemer for å kunne gi en meningsfull og holdbar endring.

Sosiale systemer er heller ikke isolert til barnehagen og den tiden barnet tilbringer der. Barn inngår i mange ulike sosiale samspill i og utenfor barnehagen. Det er derfor viktig med et godt samarbeid mellom barnehagen og foresatte for å forebygge mobbing og for å håndtere mobbing når det vises. Det er barnehagen sitt ansvar å inkludere foresatte gjennom hele forløpet når mobbing observeres. Foresatte må tas med på råd og det må snakkes om hva foresatte kan gjøre hjemme for å støtte opp under barnehagens arbeid. Tiltak og planer må avtales i samarbeid med foresatte.

Foresatte bør også samarbeide med barnehagen for å få en så god prosess som mulig. Opplever foresatte at barnet deres utsettes for mobbing eller er med på å mobbe andre barn, er det viktig å dele denne informasjonen med barnehagen. Å oppleve seg mobbet er subjektivt, og det må være lav terskel for å ta en prat med barnehagen. På samme måte skal det være lav terskel for barnehagen å

ta en prat med foresatte. Desto mer informasjon barnehagen og foresatte deler med hverandre om barnets trivsel og samarbeider om felles tilnærminger, desto bedre kan det jobbes med barnets leke- og relasjonskompetanse. Foresatte skal bli mottatt på en god og ivaretagende måte hvis de kommer og forteller om mobbing. Barnehagen må lytte til og ta på alvor foresatte sine bekymringer.

6. Når voksne mobber barn

At barn får utvikle gode vennskap og lekestrategier i barnehagen er svært viktig, og de voksne er viktige rollemodeller i denne prosessen. Det er derfor ikke tilstrekkelig å se på barn isolert fra de voksne når vi snakker om mobbing, vennskap og lekekompetanse. Det skjer at voksne ubevisst mobber barn. Å ta opp en problemstilling som voksen-barn mobbing kan være vanskelig, men ser man en voksen som utviser krenkende adferd mot et barn må det stoppes med én gang. Anvendes konsekvens og «straff» når et barn utviser en uønsket adferd, er det med på å definere barnet negativt. Ansatte har aktivitetsplikt når mobbing observeres.

Ansatte må sikre at alle omtales positivt. Språket som brukes om barn voksne imellom, eller overfor andre barn, er med på å definere andres oppfattelse av barnet. Uansett barnets bakgrunn, familieforhold og sosioøkonomiske status må alle unngå definisjoner hvor barnets intensjoner og handlinger defineres ut fra slike forhold. Setninger som «Den familien gjør alltid...» og «Hun er alltid så passiv», er med på å definere barnet på en uhensiktsmessig måte.

Ansatte kan ikke bare definere et barn som «mobber» og et annet som «offer». Det er den voksnes ansvar å forstå barnets adferd ut fra barnets ståsted. Bruk av definisjoner på barn kan fastlåse barn i en rolle. Slike definisjoner kan i noen tilfelle være voksen mobbing av barn.

Kjennetegn på god praksis:

- Barnet opplever likeverdig respekt fra alle voksne
- Barnet er alltid inkludert i fellesskapet
- Barnet opplever seg forstått
- Barnet får hjelp til utvikling av kompetansene sine
- Alle barn, voksne og familier omtales positivt
- Fokus på støtte og veiledning, ikke konsekvens
- Foresatte og barnehagen har dialog om felles tilnærming til barnet

7. Tretrinnsmodell i arbeidet mot mobbing («De er jo bare barn. Om barnehagebarn og mobbing». Ingrid Lund, 2014)

1. Kunnskap om eller mistanke om krenkende handlinger i barnehagen

De ansatte i barnehagen vet eller mistenker at ett eller flere barn i barnehagen blir utsatt for krenkende handlinger. På bakgrunn av at de ansatte har kunnskap om barns utvikling og behov vil de voksne være observant i forhold til barns atferdsendring og på det sosiale samspillet mellom barna.

2. Barnehagens handlingsplikt:

Handling er avgjørende. Barn skal beskyttes og barnehagen skal være et trygt sted der ingen barn skal oppleve krenkelse uten tiltak gjennom handling. Punktene under kan være en guide for handling knyttet opp mot krenkende atferd.

- Hendelsen undersøkes
- Hendelsen varsles barnehagestyrer
- Den/de voksne griper inn der det er mulig
- Styrer samarbeider med ansatte om løsninger og prosess
- Foreldre informeres

3. Tiltak iverksettes og evalueres underveis og i etterkant

- Tiltak skal alltid evalueres kontinuerlig, og det skal være tydelig hvem som har et særskilt ansvar for tiltakene og prosessen

Det er helt avgjørende at tiltakene alltid er under et evaluerende blick fra flere. Her er både barnets og foreldrenes stemme viktig å ta med. Da blir det ikke nok med «hvordan går det nå» i forbifarten i garderoben om morgenen, hverken med barn eller foreldre. Det må være noen som har et særskilt ansvar for å lytte til både barn og foreldre og ta deres tilbakemeldinger på alvor. Det blir også viktig at ansatte skaper en kultur der de våger å være kritisk til egen praksis og stadig har et våkent blick på egne tiltak.

8. Rutiner ved mistanke om mobbing

Tiltak	Gjennomføring	Ansvar
Mistanke om mobbing	Den som mistenker mobbing skriver ned observasjonen, og informerer nærmeste leder. Pedagogisk leder informerer styrer om observasjonen. Videre tiltak drøftes og iverksettes. Ut ifra konteksten vurderer pedagogisk leder om det skal snakkes med barna på dette stadiet.	Den som observerer Ped. leder Styrer
Bekreftelse på mistanke om mobbing	Bekreftes mistanken om mobbing er det viktig at foresatte innkalles til møte for drøfting om videre tiltak, se tiltaksplan under. Pedagogisk leder er ansvarlig for arbeidet. Styrer i barnehagen vurderer informasjonsdeling til hele personalgruppen ut ifra hva som er hensiktsmessig.	Ped. leder
Barnesamtaler	Det settes av tid for samtale med de involverte barna, evt. alle hvis dette synes hensiktsmessig. Barna skal få fortelle om egen opplevelse av situasjonen. Barna kommer med forslag til tiltak. Pedagogisk leder er ansvarlig for gjennomføring.	Ped. leder, evt. den / de som står barnet/ barna nærmest
Foreldresamtaler	Foreldre til den/de som blir mobbet og den / de som mobber blir informert og tatt med på råd. Tiltaksplan skrives. Pedagogisk leder avtaler med foresatte hvordan oppfølgingsamtaler organiseres.	Ped. leder
Evaluering	Oppfølging og evaluering av tiltak som er iverksatt etter samtaler og observasjon av barna. Fortløpende.	Ped. leder / alle ansatte
Ny samtale med foreldre/ barn etter behov	Drøfte nye/ endrede tiltak	Ped. leder
Stadig evalueringer til saken er løst	Nye / endrede tiltak drøftes og iverksettes	Ped. leder/ styrer/ øvrig personal/ foreldre/ barn

9. Vedlegg

9.1 Mal tiltaksplan ved mobbing

Tiltaksplan ved mobbing

Navn på barnet:	Dato:	Utarbeidet av:
Beskriv barnets relasjons- og lekekompetanse, samt barnets vennsksrelasjoner		
Tiltak: Beskriv tiltak barnehagen og foresatte iverksetter med utg. pkt i barnets vennsksrelasjoner og kompetanser.	Ansvar	Hvordan følges tiltak opp
1.		
2.		
3.		
4.		
Evaluering av tiltak		Hvordan har dette gått? Kan noe gjøres på andre måter? Grupesammensetning?
1.		
2.		
3.		
4.		
Nye tiltak?	Ansvar	Hvordan følges tiltak opp
1.		
2.		
3.		
4.		

9.2 Mal referat fra møte

Møtedato:

Tilstede på møtet:

Hva saken gjelder	Tiltak videre	Ansvar
	1. 2. 3.	

Dato for neste oppfølgingsmøte:

Sted/dato:

_____
Underskrift ansatt

_____
Underskrift ansatt

_____
Underskrift foresatt

_____
Underskrift foresatt

9.3 Sjekkliste 1

Barnehagens oppvekstmiljø – voksnes forhold til barna

Spørsmål	Ja- alltid	Ja- oftest	Nei- sjelden	Nei- aldri
1. Er de voksne i vår barnehage anerkjennende og støttende i forhold til barnas initiativ?				
2. Blir alle barna lagt merke til i like stor grad, uavhengig av type personlighet (innadvent/utadvent)?				
3. Får noen barn stadig positiv oppmerksomhet fra oss ansatte – mer enn andre barn (i positiv eller negativ forstand)?				
4. Får noen barn stadig negativ oppmerksomhet fra oss ansatte – mer enn andre barn?				
5. Kan en se at det har blitt et «mønster» i at ansatte har lettere for å tro på noen barns forklaringer på konflikter enn andre barn i gruppa?				
6. Er det noen barn i gruppe vi ansatte tar mer kontakt med – og finner på flere aktiviteter sammen med enn andre barn?				
7. Er det noen barn vi ansatte tar lite kontakt med – og sjelden tar initiativ til aktiviteter med? (Navn -følg opp)				
8. Klarer vi å involvere alle barn i fellesskapet – f. eks praten rundt matbordet, i samling, på tur?				
9. Har vi ansatte større tålmodighet med enkelte barn i gruppa enn andre, når det gjelder å følge dem opp/ hjelpe dem?				
10. Blir noen barn raskere avbrutt/ avvist av oss ansatte enn andre når de tar kontakt med oss?				
11. Er alle ansatte bevisst på at barn ikke alltid klarer å skille spøk/ ironi? (Bevisst forhold til å bruke ironi rundt barn)				

9.4 Sjekkliste 2

Barnehagens oppvekstmiljø – miljøet i barnehagen

Spørsmål	Ja- alltid	Ja- oftest	Nei- sjelden	Nei- aldri
Er miljøet i vår barnehage preget av gjensidig omsorg, anerkjennelse, varme og respekt?				
Er samspillet barna imellom preget av likeverdighet og veksling av hvem som bestemmer og hvem som til enhver tid får være med?				
Er det en trygg og avslappet tone preget av humor, spontanitet, oppmuntring og glede?				

Sjekkliste 1 og 2 om barnehagens oppvekstmiljø skal jevnlig være et diskusjonsgrunnlag i personalgruppen – minimum 2 ganger pr. år (høst/vår), og ellers ved behov.

Litteraturliste

Ingrid Lund (2014) «De er jo bare barn» Om barnehagebarn og mobbing. PEDLEX Norsk skoleinformasjon.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagen. Innhold og oppgaver.*

Kunnskapsdepartementet (2012). *Barns trivsel- voksnes ansvar. Forebyggende arbeid mot mobbing starter i barnehagen.*

May Britt Helgesen(2014) *Mobbing i barnehagen. Et sosialt fenomen.* Universitetsforlaget.

